

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bakalářská práce

2023

Jan Kobela

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Medializace Ivana Jonáka

Bakalářská práce

Autor práce: Jan Kobela

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Tereza Klabíková Rábová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ... 26. 4. 2023

Jan Kobela

Bibliografický záznam

KOBELA, Jan. *Medializace Ivana Jonáka*. Praha, 2023. 41 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Tereza Klabíková Rábová, Ph.D.

Rozsah práce: 57 248 znaků (včetně mezer)

Abstrakt

Tato práce se věnuje reprezentaci Ivana Jonáka v diskurzu vybraných českých médií a poukazuje na fenomén celebritizace zločinců, který se začíná v mediálním prostředí stále častěji opakovat. Teoretická část se věnuje krátce základnímu uchopení fenoménu celebritizace a navazuje na popis Jonákova života s bohatou kriminální minulostí a hlavní kauzu spojenou s jeho jménem – nájemnou vraždu své manželky Ludviky. Zároveň se snaží přiblížit jeho vybudovaný kult osobnosti, který dle slov autora pomohla vybudovat právě média a způsoby, jak jej zasadila do diskurzu českých médií, vybudovala jednu z prvních kriminálních celebrit. V analytické části se dle stanovené metodologie kritické diskurzivní analýzy (CDA) dle Normana Fairclougha věnuje odhalení hlavních diskurzivních rámců, ve kterých bylo téma v našem mediálním prostředí prezentováno a v jakých souvislostech se Jonák ve vybraných médiích nejčastěji objevuje. Poté se autor věnuje selektivnímu rozboru v oblasti populární kultury, podcastů, kde Jonákovo jméno vzhledem k vydání jeho autobiografie a vysílání dramatického pořadu Devadesátky, silně rezonovalo. V závěru práce nabídne shrnutí získaných poznatků a krátkou retrospektivu průběhu práce, navrhne další možná rozšíření zájmu o celebritizaci a navrhne další prostor pro výzkum tohoto fenoménu.

Abstract

This thesis focuses on the representation of Ivan Jonák in the discourse of selected Czech media and points to the phenomenon of celebritization of criminals, which is becoming more and more frequent in the media environment. The theoretical part of the paper briefly deals with the basic understanding of the phenomenon of celebritization and follows the description of Jonák's life with a rich criminal past and the main case connected with his name - the murder of his wife Ludvika. At the same time, it attempts to approach the cult of personality he built, which, in the author's words, the media helped to build, and the ways in which it embedded him in the discourse of the Czech media built one of the first criminal celebrities. In the analytical part, according to the established methodology of Critical Discourse Analysis (CDA) by Norman Fairclough, the author is devoted to uncovering the main discursive frames in which the topic was presented in our media environment and in which context Jonák appears most often in the selected media. The author then engages in a selective analysis in the field of popular culture, podcasts, where Jonák's name resonated strongly given the publication of his autobiography and the airing of the drama programme The Nineties.

The thesis concludes by offering a summary of the findings and a brief retrospective of the progress of the work, suggesting possible extensions to the interest in celebrityization and suggesting further scope for research on this phenomenon.

Klíčová slova

Ivan Jonák, celebrityzace, mediální diskurz, mediální obraz, Norman Fairclough, kritická diskurzivní analýza (CDA), kriminalita a média

Keywords

Ivan Jonák, celebrityization, media discourse, media image, Norman Fairclough, critical discourse analysis (CDA), crime and media

Title/název práce

Media coverage of Ivan Jonák

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval rodinným příslušníkům a všem, kteří mi poskytovali podporu během celého studia a psaní práce. Také bych rád poděkoval všem, kdo se podílel na získávání podkladů k práci, za cenné rady a pomoc.

Obsah

ÚVOD	2
1 CELEBRITIZACE A MEDIÁLNÍ OBRAZ	4
2 ŽIVOT IVANA JONÁKA	5
2.1 MLÁDÍ	5
2.2 ČERNÝ TAXIKÁŘ	6
2.3 DISCOLAND	7
2.4 KULT JONÁK	9
2.5 NÁJEMNÁ VRAŽDA LUDVIKY JONÁKOVÉ (PECHAROVÉ)	11
3 METODOLOGICKÁ ČÁST	12
3.1 LIMITY METODY	13
3.2 VÝZKUMNÁ METODA	13
3.3 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍL PRÁCE	15
3.4 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	15
3.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	16
4 ANALYTICKÁ ČÁST	17
4.1 REPREZENTACE REALITY	17
4.1.1 <i>Kauza nájemné vraždy</i>	17
4.1.2 <i>Zadržení</i>	18
4.1.3 <i>Soudní proces</i>	19
4.1.4 <i>Pobyt ve vězení, propuštění a smrt</i>	20
4.2 REPREZENTACE IDENTIT	20
4.2.1 <i>Ivan Jonák</i>	21
4.3 ODRAZ V POPULÁRNÍ NOVODOBÉ KULTUŘE	22
4.4 SHRNUÍ	24
ZÁVĚR	24
SUMMARY	25
POUŽITÁ LITERATURA	27

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je postava odsouzeného „mafιάána“ Ivana Jonáka, který se v historii kriminalistiky a mediální kultury pravděpodobně stal jedním ze symbolů devadesátých let. Jeho jméno je spojováno převážně se dvěma životními událostmi, které se podepsaly na tom, jak se na něj dnes pohlíží – založení a provoz v dané době vyhlášeného luxusního klubu Discoland Sylvie, který se nachází v pražské Libni a představoval „sídlo neřesti“, kde se scházela pražská smetánka i „hvězdy“ českého podsvětí. Druhou událostí byla nájemná vražda Jonákovy manželky Ludviky, která byla zastřelena ve svém stánku se zeleninou v dubnu 1994, za níž strávil několik let ve vězení. I přes fakt, že byl Jonák pravomocně odsouzen jako zločinec, se stal častým tématem v populární kultuře a jeho postava je mnohdy vykreslována spíše formou budící senzaci a lze říct, že dokonce jistou formu obdivu, například „Zlato a sako. Devadesátková móda byla upřímná, její modelové toxiciti“¹, příspěvek komentující módu, nebo „Ivan Jonák, král kluků z ulice. Fascinuje i roky po smrti.“². Právě z tohoto důvodu ve mně případ vzbudil zájem a cílem mé práce tedy bude nabídnout bližší perspektivu pro fenomén celebritizace delikventů v českých médiích, zprostředkovanou přes Ivana Jonáka jakožto jednoho z prvních zločinců-celebrit u nás. Tak byl například označen již ve vysílání *Na Vlastní Oči*, ve kterém získal přívlastek „první kriminální celebrita“³. V teoretické části práce se stručně věnuji definici zkoumané oblasti a dosavadnímu uchopení prezentace kriminality, posléze rozboru Jonákova života s ohledem na kriminální minulost a jeho slávu, založení Discolandu a vraždě jeho manželky. Zmíněné události byly v jeho životě důležité pro jeho růst a pozdější pád, a proto jejich rozbor a zasazení do kontextu vidím jako klíčové pro zodpovězení základních cílů práce.

I přes skutečnost, jakým způsobem se sám Jonák prezentoval, již v průběhu samotného zpracovávání materiálu docházím ke zjištění, že jeho historiky působí velmi často vágně a je jen velmi obtížně ověřitelné, které z nich jsou skutečně pravdivé a které nikoliv. Z tohoto důvodu bylo potřeba si při zpracovávání udržet jistou formu odstupu, a proto některé materiály nebylo možné použít a byly vynechány. Toto tvrzení také potvrzuje sám editor Jonákového knižního díla *Sex, Disco Revoluce!* ve svém dovětku s odkazem na osobní

¹ PATOČKOVÁ, Jana. Poznej svého popeláře. *Seznam Zprávy* [online]. 25. 1. 2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kultura-zlato-a-sako-devadesatkova-moda-byla-uprimna-jejji-modelove-toxiciti-186658>

² HOLUB, Petr. Poznej svého popeláře. *Respekt* [online]. 26. 7. 1993 [cit. 2022-11-14]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/1993/30/poznej-sveho-popelare?issueId=229>

³ KLÍMA, Josef. v pořadu *Očima Josefa Klímy: „truchlivý“ hrdina 90. let*. TV Nova, 12. 11. 2008.

rozhovor s Jonákovými dcerami: „Jonák byl zároveň známý jako člověk – a jeho děti mi to také několikrát potvrdily – co si rád své vyprávění přibarvil a rád fantazíroval, aby vypadal důležitě a vyčníval nad ostatní.“⁴ Samotné sdělení pak pouze podporuje hlavní hypotézu/otázku mé práce – jakým způsobem vykreslovala média Ivana Jonáka jako celebrity a zda se tedy nejednalo pouze o uměle vytvořenou postavu na základě jeho obskurních historek s cílem fascinovat publikum. V analytické části práce se poté věnuji rozboru prezentace Jonáka ve vybraných médiích, s použitím diskurzivní analýzy tak, jak ji rozpracoval Norman Fairclough. Bakalářská práce se od původní teze odlišuje v ohledu metodologie, kdy záměrně ustupuji od původního záměru zpracovat jak kvantitativní, tak kvalitativní obsahovou analýzu – z důvodu přístupu ke zpracovávanému tématu a jisté zaujatosti autora, kterou v případě kvantitativní obsahové analýzy považuji za nevhodnou. Dále v práci nevyužívám avizovanou literaturu *Zločin jak ho pamatuju* od Josefa Klímy a *Metody výzkumu médií* Tomáše Trampoty a Martiny Vojtěchovské, které jsem pro průběh zpracování materiálu vyhodnotil jako nepřínosné.

⁴ JONÁK, Ivan, 2019. *Sex, disco, revoluce!: můj bestseller : vzpomínky na zlatý čas a slávu Discolandu*. [Praha]: Scruptd. ISBN 978-80-906402-3-8. str. 444

1 Celebritizace a mediální obraz

Pojem celebritizace se v českém prostředí velmi často využívá v oblasti politického marketingu, pro účely této práce však označuje proces, při kterém se ze zločinců stávají mediálně známé osoby, nikoliv však z pohledu jejich zločinů, nýbrž jejich osobnosti a relativní senzace nad jejich činy a vystupováním. O celebritizaci se krátce zmiňuje Vesecká a Chromý; ve své knize o prezentaci kriminality mluví o tom, že u dlouhodobě sledovaných případů lze pozorovat „vstup“ pachatele do mysli veřejnosti natolik, že je téměř lze označit za mediální celebrity. Odkazují při tom na snahu producentů o zfilmování některých kriminálních případů, za zmínku stojí především snímek „Sametoví vrazi“ z roku 2005 o orlických vraždách⁵. Zmiňují také množstevní nedostupnost odborných studií, které se věnují tématu prezentace kriminality v médiích, například Kuryho a Zapletala a jejich srovnávací analýzu vnímání kriminality, ve které zdůrazňují důležitost podávání objektivních informací, kdy je teprve tehdy možné, aby byl zachován racionální přístup k problému kriminality⁶.

Toto tvrzení však považuji za nesprávné, neboť se tématu obecné prezentace kriminality v médiích věnovalo hned několik zahraničních prací (např. již zmiňovaný Kury a Zapletal nebo Ditton a Duffy z roku 1983⁷ a jejich komparace zpráv o kriminalitě s oficiálními statistikami). Avšak v České republice se prezentací kriminality v médiích a novému tématu celebritizace zločinců v médiích odborné studie spíše nevěnují, a proto shledávám alespoň částečný pokus o zpracování příbuzného tématu jako velmi důležitý pro další rozvoj studia médií. Wohlfeil ve své knize poukazuje na kulturu fanouškovství: „Někteří uživatelé však pociťují mnohem větší zájem a obdiv k určité mužské nebo ženské celebritě a následně se stávají jejími fanoušky, nebo uznávači.“ V důsledku toho se zde může vyskytovat společenské riziko, kdy tito lidé mohou reprodukovat různé vzorce chování, případně si individuálně posunovat hranice toho, co je pro naši společnost „normální“ či běžné.⁸ V návaznosti na relativně nedávné propuštění Jiřího Kajínka z vězení lze vyzorovat stejný či podobný fenomén – je tedy možné předpokládat, že se nejedná o pouhou nahodilost. Práce však není

⁵ VESECKÁ, Renáta a JAKUB CHROMÝ. *Kriminalita, veřejnost a média: problémy, o nichž se příliš (ne)mluví*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-772-0. str. 15

⁶ Tamtéž

⁷ DITTON, J. a DUFFY J. (1983). Bias in newspaper reporting of crime news. *British Journal of Criminology*. 159–165. ISSN 0007-0955.

⁸ WOHLFEIL, Markus. *Celebrity Fans and Their Consumer Behaviour : Autoethnographic Insights into the Life of a Fan*, Taylor & Francis Group, 2018. *ProQuest Ebook Central*, <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=5260054>.

vedena snahou o nastolení negativního vnímání prezentace kriminality v médiích ani zpochybňování oblíbenosti tohoto tématu, naopak se domnívám, že je především nutné se vyhnout „démonizaci“ prezentace kriminality a spíše se pokusit o její pochopení a případný budoucí rozvoj. Pro účely studia tématu celebritizace vidím jako klíčové sestavení mediálního obrazu, tedy uceleného pohledu na zkoumanou osobu z hlediska jeho vystupování a prezentace v médiích, na základě předem stanovených parametrů.

2 Život Ivana Jonáka

2.1 Mládí

Ivan Jonák se narodil 7. března 1956 v Praze. Dle jeho slov z autobiografie měl zájem o chemii, parní stroje nebo meteorologii⁹ a působil tedy dojmem velmi zvědavého dítěte. Od svých 13 let se začal více zajímat o ženy a zážitky s nimi také velmi barvitě popisuje, což může mnohé vypovídat o jeho promiskuitním životě v dobách slávy Discolandu. Po základní škole se učil na tesaře (studium nedokončil), začal brigádně pracovat, sportovat a nabral na svůj věk velkou váhu a svalovou hmotu, která jej i později vystihovala. Zajímavostí je, že se Jonák obvykle netajil tím, jak se od malička snažil vydělávat peníze rychle a mnohdy nepoctivě, např. o prodeji lístků v cirkuse:

„A cirkusáci lístky obětavě vybírali u vchodu a měli je správně přetřhnout a tím znehodnotit. Protože však asi měli úctu k lesu, tak se snažili šetřit papírem a lístky otočili... Stačilo každý den vzít ty, které oficiální směna používala, a u vchodu to pak vypadalo tak, že zleva se tvořila fronta na socialistické lístky a na druhé straně prodávali ty samé artisti nebo jejich partnerky, někdy jsem ochotně zaskočil i já.“¹⁰ – v porovnání s Jiřím Kajínkem, který ve své knize napsal, že se ke krádežím dostal ze zvědavosti a chtěl využít svého „nadání“ rychle otevřít zámek, přičemž nikdy nikoho neoloupil a ani nikomu neublížil¹¹. Zároveň s tím se také nikdy doslovně nepokusil své nezákonné činy obhajovat, ale spíše se projevovale snaha v lidech probudit dojem, že uměl velmi dobře obcházet systém a využívat jeho nedostatky, ať už to bylo v dobách komunismu, nebo po roce 1989 a založení jeho slavného podniku. Jonákov mládí se jeví jako velmi bouřlivé a provázelo jej ještě několik zatčení, výdělků pochybného původu, divokých večírků a kontaktů se ženami, než se dostal

⁹ JONÁK, Ivan, 2019. *Sex, disco, revoluce!: můj bestseller : vzpomínky na zlatý čas a slávu Discolandu*. [Praha]: Scruptd. ISBN 978-80-906402-3-8. str. 42–45

¹⁰ Tamtéž, str. 63

¹¹ KAJÍNEK, Jiří. *Můj život bez mříží*. Praha: Fragment, 2014. ISBN 978-80-253-2110-2. str. 82

k práci černého taxikáře, která mu na relativně dlouhou dobu přinášela větší finanční obnosy, které celý jeho život doprovázely a kterými se také velmi rád pyšnil.

Obrázek č. 1 Mladý Ivan Jonák¹²

2.2 Černý taxikář

Díky známostem se Jonák dostal k práci černého taxikáře, za kterou si pravděpodobně zvládal na tehdejší dobu velmi dobře vydělat a měl možnost také získat lepší kontakty z pražského podsvětí. V této době také poznává svou nadcházející manželku Ludviku Pecharovou, kterou měl později nechat zavraždit. Kariéra černého taxikáře a řidiče na něj zapůsobila a nabyl jsem dojmu, že do značné míry napomáhala v tvorbě jeho megalomanské osobnosti s rysy vypočítavosti, touze po hýřivém stylu života. Ten sám komentuje slovy: „Žil jsem takto vlastně dvojitý život. Jako milující partner s Ludvikou a její dcerou Jiřinkou a jako svobodný muž, černý taxikář. Tolik lákavých příležitostí, a zvláště v noci, má málokterá jiná profese. A to bylo přesně to, co mne na taxikaření bavilo.“¹³ Pravou

¹² JONÁK, Ivan, 2020. Archiv. In: *Extra.cz* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.extra.cz/pred-mafianskou-erou-se-ivan-jonak-zivil-jako-detsky-model-od-13-let-me-bavil-zensky-klin/galerie/3>

¹³ JONÁK, Ivan, 2019. *Sex, disco, revoluce! : můj bestseller : vzpomínky na zlatý čas a slávu Discolandu*. [Praha]: Scruptd. ISBN 978-80-906402-3-8. str. 119

osobnost Jonáka, nekontaminovanou jeho tendencí zveličovat, dokládá ve zdrojích pouze velmi omezený počet zdrojů. To, jaký Jonák doopravdy byl, velmi dobře vystihuje například Petr Holub ve svém článku z roku 1993, ve kterém uvádí, že spolu pracovali v 80. letech jako popeláři. Jonák, aby nemusel ztrácet čas dlouhou cestou na skládku, vysypal jednu odpadky pod branický most, které později musel ručně uklidit.¹⁴ Mezi policejními složkami měl údajně přátele a díky tomu se často vyhýbal pokutám a mohl beztrestně porušovat zákon. Po sametové revoluci si Jonák vydělával převážně kšeftováním s auty, společně s Helmutem Hugerem, pozdějším spolujednatel a osobou financující počátky a stavbu budovy Discolandu Sylvie.

Obrázek 2: Ivan Jonák jako černý taxikář¹⁵

2.3 Discoland

Discoland Sylvie byl otevřen v dubnu 1992 a jméno Sylvie dostal po Jonákově nejstarší dceři. V klubu se nacházela dvě patra, ve spodním z nich byl erotický bar Veronika, který

¹⁴ HOLUB, Petr. Poznej svého popeláře. In: *Respekt* [online]. 26. 7. 1993 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/1993/30/poznej-sveho-popelare?issueId=229>

¹⁵ Ivan Jonák: Ukázky z knihy. In: *Ivanjonak.cz* [online]. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.ivanjonak.cz>

dostal své jméno po Jonákově druhé dceři. Vybaven byl na svou dobu velmi moderně a luxusně, například čističkou vzduchu, masážní vanou, nebo pancéřovými neprůstřelnými dveřmi. Dle dostupných informací Jonák velmi rád ukazoval své bohatství, byl velký megaloman, a proto se celý podnik snažil vypadat honosně, luxusně a hlavně neobvykle – hosté mohli například vidět aligátora Bohouše či tanečnice s hady¹⁶. V klubu se objevovali političtí představitelé, umělci i známé osobnosti, jedním z nich byl například Karel Gott – právě složení hostů tohoto známého místa bylo velmi pravděpodobně jedním z předních kuriozit, vystihující dobu jeho největší slávy – dobu, kdy se mohl zločinec, politik i umělec potkat na jednom místě. Z dobového záběru je zřejmé, že se jednalo o podnik s velkolepými večírky, spoustou hostů, světelných efektů a převážně zábavy – lze tedy předpokládat, že sláva Discolandu je jedna z mála nezpochybnitelných věcí jeho života¹⁷. Avšak i přes skutečnost, že se Jonák na první dojem tvářil jako jediný majitel Discolandu, dle tehdejšího živnostenského zákona nemohl být stoprocentním vlastníkem. Z toho důvodu byl podíl rozdělen mezi jeho manželku Ludviku (30 %), Helmuta Hugera, který Jonákovi zprostředkoval finance, (40 %) a něj samotného (30 %) ¹⁸. Právě rozložení vlastnictví se později ukázalo jako jeden z možných a údajných motivů pro nájemnou vraždu jeho manželky. V současnosti budova Discolandu chátrá. „Budova diskotéky, jejíž prodej měl výnест přes dva a půl milionu korun, byla vlastně provizorní stavbou. Budova byla zkolaudovaná jako dočasná do 31. 12. 1994 a její dočasnost byla pravidelně prodlužována, poslední prodloužení se vztahovalo k poslednímu dni roku 2017. Discolandu do té doby tak hrozilo zbourání. Interiér je zničený, redakce PrahaIN.cz se o tom přesvědčila už minulý rok v lednu. Interiér by zřejmě nepoznal nikdo z těch, kteří sem v 90. letech docházeli. Nicméně nefungující diskotéka měla alespoň svůj typický růžovofialový nápis na budově. Nyní zmizel i ten.“¹⁹ zmiňuje článek z ledna 2023, poukazující na špatný stav nemovitosti.

¹⁶ *Disco nebo Rock* [film]. František KARVÁNEK Česko: Česká televize, 1994.

¹⁷ *Culture Beat - Mr. Vain, živě v Discolandu* [online]. In: . 1994 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/?v=1688816264585406>

¹⁸ JALUŠKA, Aleš. v pořadu *Záhady Josefa Klímy: Ivan Jonák, jak ho poznal novinář i lidé, kteří znají jeho odvrácenou stranu*. Seznam Zprávy 1, 26.11.2022.

¹⁹ ZEMEN, Jiří. Discoland Ivana Jonáka: Symbol moci, nahoty a peněz mizí před očima. *PrahaIN.cz: Horké zprávy z metropole*[online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.prahain.cz/zivot-ve-meste/discoland-ivana-jonaka-symbol-moci-nahoty-a-penez-mizi-pred-ocima-10868.html>

Obrázek 3: Discoland Sylvie ²⁰

2.4 Kult Jonák

Jméno Ivana Jonáka se ve veřejném prostoru objevovalo velmi často – jak z pohledu majitele slavného klubu, tak kauzy údajné nájemné vraždy jeho manželky. I přes tuto skutečnost se ale domnívám, že mu však nelze odeprít jedinou věc – a to sílu jeho osobnosti. Pohled na něj se v médiích odlišuje a bez kompletních informací si lze jen velmi obtížně představit, kdo a jaký doopravdy byl, jak již bylo jednou v práci zmíněno. Například Roman Skamene, český herec a Ivanův přítel, v rozhovoru pro pořad Příběhy 20. století tvrdí: „On byl mafián v tu dobu, že neměl strach z nikoho, z ničeho. Bezvadný kluk, veselý, sranda s ním byla. A on byl neskutečně bohatý.“ ²¹ Dle dostupných informací se v jistých věcech nepochybně jednalo o megalomana, který se rád ukazoval na veřejnosti, rád vyzdvihoval své bohatství, vliv a rád na sebe strhával pozornost. Za důkaz lze označit například rozhovor s jeho dcerou Sylvíí, ve kterém zmiňuje vzpomínku z dětství, kdy s ní do školky chodila dvoučlenná ochranka ²², případně některé jeho vlastní výroky z knihy, ve kterých zmiňuje různé životní

²⁰ DOLEŽAL, Michal a ČTK. Discoland Sylvie v 90. letech. In: ČT 24 [online]. 19. 6. 2018 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2513959-kdysi-legandarni-discoland-sylvie-ma-noveho-majitele-zatim-nevi-jak-s-budovou-nalozi>

²¹ Příběhy 20. století: 7/16 Podnikatelé [online]. Režie Viktor PORTEL. Praha: Česká televize, 2019. 25 min. [cit. 2. 12. 2022] Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/porady/11454740577-pribehy-20-stoleti/218562261760015/?fbclid=IwAR2uHqXuHWR1bn_ziDGRhkTgZEuSQCoAmFP2M42diwHV-GZicYFKDQvnCu-A

²² JONÁKOVÁ, Sylvie. SNACK [online]. In: . 2019 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://www.spreaker.com/user/snackbox/snack-270-ivan-jonak>

situace, kdy bylo konkrétní chování zakázáno, ale on to „samozřejmě“ dělal, což byl velmi častý výraz, který ve čtenáři mohl evokovat dojem, že toto chování bylo pro něj normální a stavělo jej to na „vyšší sociální pozici“ než ostatní. Za zmínku stojí také jeho ikonický styl oblékání do bílých obleků, nošení zlatých prstenů a řetězů, doplněných o zbraně a jeho stejně příznačný účes ²³.

S tvrzením, že spousta Jonákovy slávy je založena pouze na megalomanství, lze například spojit také článek Jindřicha Šídla, který komentuje situaci se slovy: „Ivan Jonák sice k začátkům 90. let v Česku patřil naprosto zásadně, ale stejně už tenkrát byl jejich parodií, což nakonec potvrdil i svou rolí mafiána v Nahotě na prodej. Možná tomu naši mladí nebudou věřit, ale ani v roce 1992 nebylo úplně normální, aby se majitelé bordelů projížděli společně se svými neoděnými zaměstnankyněmi v otevřeném cadillacu po Václavském náměstí. Jonák miloval svou image chlapíka v bílém obleku, s fotbalovou trvalou a tlustým doutníkem, který si připaluje pětisetkorunovou bankovkou. A média tuhle hru hrála s ním, protože předchozí léta reálného socialismu byla na tyhle průhledně záporné hrdiny docela chudá – z ředitele Mototechny, kterému našli manko, mafiána tak lehce neuděláte. Jonák jen naplňoval poptávku.“ ²⁴ Jonáková touha být slavným, se projevovala ve všech aspektech jeho života a nekončila ani při jeho zatčení a soudním procesu, při kterém na sebe údajně strhával pozornost, a dokonce byl dle dostupných informací zklamaný, když se při pokračování soudního řízení u něj neobjevili novináři, ale jejich zájem cílil na jiný, pro něj zajímavější, případ ²⁵. Z opačného hlediska se však údajně jednalo o přátelského člověka, který ochotně pomáhal svým přátelům, například při problémech s dluhy a vymáháním, opět slovy Romana Skamene, Jonákova přítele ²⁶.

²³ RADOVANOVIČ, Dušan, ed., 2017. *Svobodná a divoká 90. léta: příběhy z doby, kdy bylo možné téměř vše*. Praha: Radioservis. ISBN 978-80-87530-15-3.

²⁴ ŠÍDLO, Jindřich. Barvy moci Jindřicha Šídla: Ivan Jonák jako první zločinec-celebrita. *Hospodářské noviny* [online]. 26. 2. 2016 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-65180830-ivan-jonak-jako-prvni-zlocinec-celebrita>

²⁵ *Disco nebo Rock* [film]. František KARVÁNEK Česko: Česká televize, 1994.

²⁶ *Příběhy 20. století: 7/16 Podnikatelé* [online]. Režie Viktor PORTEL. Praha: Česká televize, 2019. 25 min. [cit. 2. 12. 2022] Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/porady/11454740577-pribehy-20-stoleti/218562261760015/?fbclid=IwAR2uHqXuHWR1bn_ziDGRhkTgZEuSQCoAmFP2M42diwHV-GZicYFKDQvnCu-A

2.5 Nájemná vražda Ludviky Jonákové (Pecharové)

7. dubna 1994 byla nájemnými vrahy ve svém stánku se zeleninou zastřelena Jonáková bývalá manželka Ludvika. Dle dobového vysílání pořadu *Na Vlastní Oči* se jednalo o tři pachatele, kteří se na místě objevili již den předem, jelikož na ně samotná oběť upozornila svou sestru a pozdější popis získaný od svědků souhlasil²⁷. Případ byl od samotného počátku velmi nejasný – dle dostupných informací policie za podivných okolností vzdala pronásledování pachatelů, byť je měla na dohled, a kteří byli dle pozdějšího vyšetřování označeni za amatéry, vzhledem k trase útěku a samotné organizaci vraždy. Rodina také zmínila, že u sebe Ludvika neměla zbraň, kterou od určité doby nosily vždy u sebe²⁸. Případ původně čítal 10 obžalovaných osob, z čehož jich bylo v prvním rozsudku odsouzeno 7 – mimo samotného Jonáka, který byl odsouzen až později²⁹. V konečném verdiktu byl jako vrah označen Jiří Tokár s nepodmíněným rozsudkem 14 let a Ivan Jonák jako organizátor vraždy na delší trest 18 let, vzhledem ke skutečnosti, že na organizování trestného činu je v českém právu pohlíženo jako na přitěžující okolnost³⁰.

Jak ve své knize, tak v několika rozhovorech tvrdí, že svou manželku nezabil a také to nikdy nepřiznal. „Jonák od počátku tvrdil, že s vraždami nemá nic společného. Měli si je podle něj objednat lidé, kteří se pokusili zabít i jeho. Po jednom z atentátů měl prostřelenou tvář a roztříštěné zuby. Za smrtí manželky podle něj stáli jeho tehdejší německý společník Helmut Huger a někdejší provozní ředitel diskotéky Jaromír Prokop, který byl už odsouzen jako uprchlý v procesu s Berdychovým gangem na 13,5 roku. Útoky podle něj zorganizovali s cílem ovládnout podnik a získat jejich podíly. Když se jim ho nepodařilo zabít, „hodili“ na něho vraždu manželky. U soudu se ale tehdy nepodařilo prokázat, že se muži pokusili Jonáka odstranit.“³¹ Právě kauza okolo nájemné vraždy Ludviky Jonákové a s tím spojený postoj samotného Jonáka bude později jedním z klíčových parametrů výzkumu, jak se média o jeho postavě vyjadřovala a jak na něj nahlížela.

²⁷ KLÍMA, Josef. v pořadu *Na vlastní oči*. řada, 17. díl. TV, Nova, 20. ledna 2004.

²⁸ Tamtéž

²⁹ HORÁK, Vratislav, 1997. *Ivan Jonák: (Ne)zabil jsem svoji ženu*. Praha: Duel. Akta. ISBN 80-902324-1-8.

³⁰ ČESKO. § 42 písm. p) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - znění od 1. 9. 2022. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 3. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p42-1-p>

³¹ Exmajitel Discolandu Sylvie po 18 letech na svobodě: Jsem nevinný. *ČT 24* [online]. Česko, 28. 4. 2014 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1036521-exmajitel-discolandu-sylvie-po-18-letech-na-svobode-jsem-nevinny>

3 Metodologická část

Pro praktickou část své práce jsem jako nejvhodnější metodu zvolil takzvanou analýzu diskurzu, která se řadí mezi kvalitativní skupinu metod, s jejíž pomocí budu analyzovat sdělení publikovaná ve vybraných českých médiích, v digitální i tištěné formě. Jelikož v samotném průběhu shromažďování dostupného audiovizuálního materiálu v archivu již docházím k závěru, že převažující množství dostupných dobových reportáží, případně pak rozhovorů, pouze umocňují mou hypotézu o Jonákově mediálně vybudované „slávě“, kterou podrobněji vysvětluji v kapitole 2.4; záměrně se ve své analýze soustředím jak na psané texty, tak na mluvená sdělení. V této souvislosti se tedy v analýze nesnažím o udržení explicitního pojetí objektivity, i přes to, že právě objektivita je jedním z několika bodů hlavní kritiky této metody, které se podrobněji budu věnovat v další kapitole. Ze samotné podstaty diskurzivní analýzy texty nevykazují návaznost na „objektivní realitu“, ale naopak se podílí na procesech konstrukce sociální reality, jíž přirovnává Foucault jakožto další významný autor interpretace diskurzivní analýzy, k samotnému diskurzu³².

Shledávám také za důležité správné uchopení pojmu *diskurz*, který je s metodou úzce provázaný, definice pojmu diskurz však není zcela jednoznačná. Schneiderová to zdůvodňuje zasazením pojmu do mnoha vědních oborů, jakými jsou mj. lingvistika, filozofie, historie, sociologie, psychologie, politologie; a v širších interdisciplinárních souvislostech³³. „Diskurz bývá definován jako užívání jazyka, event. dalších znakových systémů – členy dané společnosti, resp. jejich jistou skupinou (teoreticky i jednotlivcem) a/nebo určité oblasti společenského života a/nebo v komunikaci o určitém tématu.“³⁴ Definicí rovněž popisuje například Hoffmannová, Landwehr nebo Kraus, jehož pojetí diskurzu je pro mé účely nejbližší: „Diskurz je nutno chápat jako princip a společensky uznávanou normu utváření smyslu textů v určitém konkrétním užití.“³⁵ Dále také uvádí, že cílem této analýzy je tedy zkoumání množiny textů, jež sdílejí vztah k určitému tématu a „reprezentaci způsobu uvažování a vyjadřování o něčem.“³⁶ V obecném pojetí se analýza diskurzu člení na dva zá-

³² FAIRCLOUGH, Norman. *Analysing discourse: textual analysis for social research*. London: Routledge, 2003, vi, 270 p. ISBN 9780415258937.

³³ SCHNEIDEROVÁ, Soňa, 2015. *Analýza diskurzu a mediální text*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2884-4. str. 20

³⁴ HOMOLÁČ, Jiří. *Diskurz o migraci Romů na příkladu internetových diskusí*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006, str. 329– 351.

³⁵ KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. Praha: Karolinum, 2004, 184 s. ISBN 80-246-0898-7. str. 42

³⁶ Tamtéž, str. 17.

kladní proudy, jimiž jsou *etnometodologický*, reprezentovaný konverzační analýzou, a *kritický*, který zastřešuje metodu kritické analýzy diskurzu (CDA), kterou budu pro účely práce a své analýzy využívat. Samotnou metodu, upřednostňuji a interpretuji v pojetí, jak ji vymezil Norman Fairclough.

3.1 Limity metody

V souvislosti s výběrem metody výzkumu a nastudovanou odbornou literaturou si jakožto autor uvědomuji jednotlivé nedostatky a limity, které volbu této metody provází. Norman Fairclough sám uznává³⁷, jak jsem již dříve zmínil, že kritická analýza ze své samé podstaty nemůže být zcela objektivní a jednotliví výzkumníci se převážně staví pouze na jednu ideologickou stranu, což se v průběhu práce s různými zdroji stalo i v mém případě, byť jsem do tématu z počátku vstupoval s neutrálním pohledem. I přes tuto skutečnost se však snažím k materiálu přistupovat objektivně a neselektovat pouze prvky podporující hypotézy stanovené před začátkem výzkumu. Druhou zásadní limitaci vidím v interpretaci výzkumu, případně pak absenci konkrétních dopadů pro společnost, jelikož očekávám, že výsledky nelze konkrétně interpretovat a vyvodit z nich kauzality, což jsem původně zamýšlel. Navzdory tomu však považuji výzkum za přínosný pro zachycení fenoménu celebritizace zločinců ve smyslu utváření diskurzu a přínosu celkového rozboru této problematiky, jež považuji v posledních letech za velmi rozšířenou, a která by posléze mohla vést k dalším a rozšiřujícím výzkumům v medializaci aktuálních kriminálních případů, jako tomu je v současnosti například u Jiřího Kajínka.

3.2 Výzkumná metoda

Ve své práci jsem pro výzkumnou část zvolil CDA (Critical Discourse Analysis), kterou významně rozpracoval Norman Fairclough. Fairclough v rámci diskurzu chápe užití jazyka jako sociální praxi³⁸ a ve svých pracích hovoří o „textu“, který však může nabývat psané i mluvené formy, jedná se tedy spíše o obecný kontext pro „sdělení“; „Pojem text budu pou-

³⁷ FAIRCLOUGH, Norman. *Analysing discourse: textual analysis for social research*. London: Routledge, 2003, vi, 270 p. ISBN 9780415258937. str. 14–15

³⁸ FAIRCLOUGH, Norman. *Media discourse*. London: Arnold, 1995 - 1995, viii, 214 s. ISBN 0-340-58889-6. str. 54

žít ve velmi širokém smyslu. Písemné a tištěné texty, jako jsou nákupní seznamy a novinové články, jsou "texty", ale také přepisy mluvených rozhovorů a interview, stejně jako televizní programy a webové stránky. Dalo by se říci, že "textem" je jakýkoli skutečný příklad používaného jazyka.“³⁹ Pro Fairclougha je při zkoumání velmi významný širší kontext (sociální), ve kterém jednotlivě analyzované texty působí, a zmiňuje, že „analýza musí jít nad rámec textu“ a je třeba si všimnout jednotlivých prvků v textu, nikoliv pouze textu jako celku⁴⁰. Toto tvrzení lze však považovat za sporné, neboť samotné sdělení lze chápat jako jistou formu udržení objektivity, kterou poté sám rozporuje, jelikož je analýza textu převážně selektivní. Schneiderová v interpretaci uvádí, že Fairclough „zkoumá, jak jsou texty produkovány a přijímány a jak jsou následovně společensky distribuovány.“⁴¹ Badatel také při analýze sleduje, zda se jednotlivá sdělení zaměřují na autora a jeho záměr, případně pak na interpretaci textu a zda je v něm důležitá role recipienta (produkce a recepce), obě tyto složky jsou totiž významné pro vytváření interpretace textu.⁴² Autor vnímá pojetí diskurzu v rámci tzv. „trojdimenzionálního modelu“ jako *text*, *diskurzivní praxi* a *sociální praxi*,⁴³ s čímž poté souvisí tři analytické fáze, které pro svou CDA využívá: *deskripce*, *interpretace* a *explanace*.

Schneiderová jednotlivé fáze vysvětluje jako 1. *analýzu textu*, kterou lze dále rozlišit na analýzu slovníku, gramatiky a struktury textu (kohezi). Rozebírá jevy zkušenostní hodnoty slov (slova mohou přenášet určité zkušenosti nebo pocitové stavy), relační hodnoty slov (vztahy mezi slovy, které mohou ovlivnit význam celé věty), expresivní hodnoty slov a užití metafor. Dále také zkušenostní hodnoty gramatiky (gramatické struktury mohou ovlivnit interpretaci jednotlivých textů, například s použitím minulého času a významu, že sdělení nemá vliv na současnost), relační hodnoty gramatiky, expresivní hodnoty gramatiky a spojení vět a interakční konvence a strukturu samotného textu. 2. *Analýza diskurzivní praxe* se soustředí na jednotlivé procesy produkce, distribuce a recepce textu a případně na jejich odlišnost v jednotlivých diskurzech, mluvní akty, intertextovost a koherenci. Jinými slovy

³⁹ FAIRCLOUGH, Norman, 2003. *Analysing discourse: textual analysis for social research*. London: Routledge. ISBN 978-0-415-25893-7. str. 3

⁴⁰ Tamtéž, str. 59

⁴¹ SCHNEIDEROVÁ, Soňa, 2015. *Analýza diskurzu a mediální text*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2884-4. str. 36

⁴² FAIRCLOUGH, Norman, 2003. *Analysing discourse: textual analysis for social research*. London: Routledge. ISBN 978-0-415-25893-7. str. 10

⁴³ FAIRCLOUGH, Norman. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press, 1992, 259 stran ; 24 cm. ISBN 0-7456-0674-1. str. 62

se tedy projevuje snaha porozumět tomu, jak se texty vytvářejí, šíří a jak jsou poté interpretovány v jednotlivých situacích. 3. *Analýza sociální praxe* se pak věnuje vztahům diskurzu k ideologiím a hegemonii. Dodává také, že je pravděpodobně nemožné analyzovat všechny vrstvy textu, jelikož záleží na jednotlivých složkách, které jsou vzhledem k praxím relevantní a ani žádný postup nelze aplikovat jako univerzální.⁴⁴ Ve své práci se budu snažit soustředit převážně na první dva body Faircloughova modelu, tedy na jazykovou analýzu textu a diskurzivní praxi, které nejvíce odrážejí zájem a cíl tohoto výzkumu.

3.3 Výzkumný problém a cíl práce

Tématem mé bakalářské práce je reprezentace, mediální zobrazení Ivana Jonáka v mediálním diskurzu vybraných českých médií. Zajímá mě, jakým způsobem se o něm hovořilo v souvislosti s obviněním a posléze odsouzením, v jakých souvislostech, kontextu, jak je jeho osoba rámována. Za rámování lze v obecné rovině chápat „způsob vnímání a komunikování určité reality společností, jejími skupinami či jedinci. Ve spojitosti s médii teorie framingu předpokládá, že způsob, jakým žurnalisté interpretují určité téma a jaký kontext mu přiřadí, ovlivňuje publikum v následném porozumění a hodnocení daného problému. Příkladem takových ovlivňujících faktorů může být výběr slov, použití metafor, žargonu, hlasových prostředků apod.“⁴⁵ Cílem tedy bude analýza vybraného výzkumného vzorku (články, rozhovory) ve vybraných českých médiích.

3.4 Výzkumné otázky

Vzhledem k předem stanovenému cíli práce jsem zvolil následující hlavní výzkumnou otázku, ke které jsem z důvodu její obecnosti přiřadil doplňující otázky, které svou povahou vedou k zodpovězení hlavní VO; dále také pro potřeby užšího vymezení formuluji hypotézy, se kterými k samotnému výzkumu přistupuji, na základě argumentů a informací z kapitoly 2.4 Kult Jonák.

⁴⁴ SCHNEIDEROVÁ, Soňa, 2015. *Analýza diskurzu a mediální text*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2884-4. str. 63

⁴⁵ FRAMING. *Institut politického marketingu* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://politickymarketing.com/glossary/framing>

VO Jaká je mediální prezentace Ivana Jonáka v diskurzu vybraných médií ve zvoleném období?

Jaké jsou převažující diskurzivní rámce, ve kterých je téma prezentováno? Jak se měnil prezentovaný diskurz v průběhu vyšetřování? Jaké jsou konkrétní projevy (lingvistické a formální prvky) a tendence médií vyobrazovat Jonáka jako celebritu, resp. známou, slavnou osobnost?

H01 Média se budou spíše soustředit na Jonákovu zajímavou stránku než kriminální historii.

Domnívám se, že média budou Jonákovu kriminální historii spíše upozadovat.

H02 Média po Jonákově propuštění dají prostor i textům mimo zpravodajství.

V době Jonákova propuštění média budou psát i o jeho životě a dostávat jej do povědomí čtenářů/publika jako svého druhu společenskou celebritu.

3.5 Výzkumný soubor

Výzkumným souborem pro mou práci budou články publikované v tištěných médiích Blesk, Hospodářské noviny, Mladá fronta DNES a Lidové noviny. Deník Blesk lze považovat za jedno z nejčtenějších českých bulvárních médií, na webu se lze dočíst, že nabízí „aktuální zpravodajství z domova, politiky i ze zahraničí, přináší nejlepší informace ze showbyznysu a sportu, zprávy a zajímavosti z kultury a široce rozkročený poradenský servis pro každodenní život našich čtenářů“⁴⁶ Naopak zbytek periodik se spíše projevuje jako seriózní média a byla zařazena do výběru také s cílem vytvořit kontrast. Z důvodu řídkého mediálního pokrytí jsem se rozhodl pro analýzu vybrat články za relativně dlouhé období let 1998–2023, které pokryje Jonákovo propuštění, smrt, i obnovu zájmu v důsledku vysílání pořadu České televize Devadesátky a umožní mi nahlédnout do mediálního diskurzu v různých obdobích

⁴⁶ Redakce Blesk.cz: Kdo je kdo? Kontakty, tiráž. *Blesk.cz* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/blesk-cz/668374/redakce-blesk-cz-kdo-je-kdo-kontakty-tiraz.html>

a dále tato období mezi sebou porovnat. Texty z vybraných tištěných médií selektivně doplním zajímavými rozhovory, podcasty, které jsem vzhledem k jejich malému počtu nemohl v rámci analýzy oddělit. Domnívám se, že tyto jednotlivé zdroje představují v celkovém pojetí diskurzu významnou roli i přes to, že se nejedná kvantitativně o velké množství zdrojů. Avšak jejich začlenění vidím jako nezbytné. K vyhledávání článků jsem použil databázi Newton Media Search a k vyhledávání materiálu použil klíčovou frázi „Ivan Jonák“.

Při samotné analýze jsem postupoval tak, že jsem shromáždil všechny odpovídající texty za zvolené období a následně je všechny důkladně prostudoval. Z celkového souboru (465 článků) jsem vyřadil duplicitní články a články, které klíčové slovo sice obsahovaly, ale obsah se zcela vymykal zkoumanému tématu a nebyly relevantní, tudíž by jejich zapojení na výsledek analýzy nemělo žádný vliv. Výsledný soubor po uplatnění tohoto postupu čítal 245 článků. Jednotlivé deníky byly zvoleny především z důvodu široké čtenářské obce, zejména pak u deníku Blesk, který také prezentuje největší zastoupení článků ve výzkumu.

4 Analytická část

V této části se budu na základě předem stanovené metodologie zabývat konkrétní analýzou textů⁴⁷ publikovaných ve vybraných médiích a budu se věnovat prezentaci Jonáka formou true-crime sérií.

4.1 Reprezentace reality

4.1.1 Kauza nájemné vraždy

Jonákovo jméno se v době po nájemné vraždě jeho bývalé manželky Ludviky začalo v médiích objevovat v mnoha souvislostech, převážně je tedy označován jako *majitel Disco-landu, podnikatel, obviněný z objednání vraždy, pražský boss* a tak dále. Situace kolem nájemné vraždy je rámována poněkud jistě a lze tvrdit, že od začátku se předpokládala souvislost mezi vraždou a Jonákem samotným, jak z pohledu médií, tak z pohledu nálady ve společnosti, byť byl několikrát propuštěn z vazby, z důvodu kontroverzních rozhodnutí soudce Jiřího Horkého. Ten byl později případu zbaven. „*Předseda senátu Městského soudu v Praze Jiří Horký bude od Nového roku přeřazen na takzvané oddělení přípravy, které především*

⁴⁷ Za texty v tomto případě považuji jak mluvená, tak psaná sdělení.

rozhoduje o uvalení vazby pro obviněné i obžalované. Soudce, jenž se dostal do povědomí veřejnosti svými kontroverzními rozhodnutími především v kauzách Ivana Roubala a Ivana Jonáka, bude moci dokončit asi desítku rozpracovaných případů.“⁴⁸ Z hlediska „jistoty“ v případě je nutno zmínit rozhovor s Josefem Marešem, který dle jeho slov případ konkrétně vyšetřoval, shromáždil a setkal se s jednotlivými důkazy a přímo zmínil, že nemá o Jonákově vině žádné pochyby.^{49 50} V době zatčení Jonáka, se objevují jak články týkající se samotného průběhu vyšetřování, tak články, které s případem nesouvisí a parazitují na pozornosti, kterou Jonák strhává, týkající se například útěku jeho medvědu; „*Medvědice na procházce*“ s podtitulkem „*Jonákovu stopadesátakilovou šelmu museli uspat*“⁵¹. Mediální diskurz případu se v této době příliš neměnil a struktura článků zůstávala stejná.

4.1.2 Zadržení

V době Jonákova zadržení se texty o Jonákovi začínají obměňovat a lze vysledovat nedostatek kritičnosti, například článek o Jonákově zadržení, který však uvádí souvislost s vraždou až v předposlední větě. Tomu předcházela popis, jak Jonák strávil noc a „humorné“ označení za „*policejního provokátora*“ v souvislosti s dodáváním potravin v jeho bílém mercedesu v průběhu listopadových událostí 1989.⁵² Ačkoliv texty velmi často na vraždu a kriminální skutky kolem Jonákova jména poukazují a články se vraždy jednoznačně týkají, pouze v několika případech je označen primárně jako obviněný z vraždy a až posléze přidán kontext ohledně Discolandu Sylvie, případně jeho kontroverzních činů. Za zajímavé lze také považovat články, které i přes skutečnost, jak již zmiňuji v úvodu analytické části, že se již od samotného začátku vyšetřování případu dala předpokládat přímá souvislost mezi Jonákem a samotným případem, kauzu prezentují spíše nejistě a s odstupem. Předpoklad viny se v těchto článcích spíše vytrácí i přes fakt, že onen předpoklad naznačila i soudkyně vyšší instance, která se zabývala odvoláním po vydání rozsudku soudcem Jiřím Horkým. „*Podle našeho názoru soudce Horký nesprávně zhodnotil předložené důkazy. Posuzoval je tak, že*

⁴⁸ Soudce Horký bude přerázen a nedostane žádné další spisy. *Mladá fronta DNES*. 10.12.1998, str. 3. ISSN 1210-1168

⁴⁹ MAREŠ, Josef. v pořadu *Očima Josefa Klímy: „truchlivý“ hrdina 90. let*. TV Nova, 12. 11. 2008.

⁵⁰ V rámci výzkumu jsem se z důvodu ověření některých informací a přidání dalšího důvěryhodného zdroje pokoušel získat přístup k vydaným rozsudkům a spisům, což se mi bohužel nepovedlo, a proto tento zdroj nebyl využit.

⁵¹ SOBOTKOVÁ, Alena. Medvědice na procházce: Jonákovu stopadesátakilovou šelmu museli uspat. *Blesk*. 15.06.1998, str. 6. ISSN 1210-5333.

⁵² ČTK. Policie zadržela podnikatele Jonáka. *Lidové noviny*. 15.06.1998, str. 4. ISSN 0862-5921.

to bylo vždy ve prospěch Jonáka, Jeřábka a Königsmarka, a naopak v neprospěch šesti mužů, kteří už byli v této cause odsouzeni," řekla soudkyně Vrchního soudu v Praze Jaroslava Maternová, která byla rozhodnutím svého kolegy Horkého viditelně zaskočena. "Opravdu je osvobodil? Všechny tři? Vždyť tam byli dva svědci, kteří svědčili proti němu. Ti hoši byli odsouzeni, neměli tedy co ztratit a navíc jim za křivou výpověď hrozila sankce." ⁵³ Jedná se o články, jejichž titulky případ zpochybňovaly, jmenovitě například „Jonák to opět vyhrál“ z 8. 10. 1998 ⁵⁴. Domnívám se tedy, že společností v té době začaly pochybnosti o Jonákově vině více rezonovat a způsobila, že nebyl jednomyslně odsouzen ⁵⁵.

Shledávám za důležité zmínit a tvrdit, že pochybnosti v případě a vyšetřování jsou v budování zločineckých celebrit časté, ne-li příznačné, jelikož se objevují i například v kauze Jiřího Kajínka, který byl za své činy soudem poslán do vězení a obdobně jako u Ivana Jonáka, se média podílela na tvorbě veřejného mínění a mohla svým jednáním pomoci při budování nechtěné slávy těchto lidí.

4.1.3 Soudní proces

Během vleklého soudního procesu se mediální diskurz spíše neměnil a v podstatě lze říct, že se opakoval vzorec textů, které informovaly o situaci, průběhu vyšetřování a soudním procesu a textů, které se spíše věnovaly životu Jonáka a poskytovaly informativní zprávy o jeho *medvědech*, *zdraví* nebo *pocitech z vazby*. Navzdory všem uvedeným skutečnostem, které svědčily o Jonákově vině, se média o jeho kauzách opětovně nevyjadřovala příliš kriticky, ostře. Jednotlivé texty jsou si často velmi podobné a spíše se většinou soustředí na vzbuzení senzace, udržení čtivosti a nalákání čtenáře na různé kuriozity, které se s Jonákem pojily. Vzhledem k odlišnosti výběru médií jsem očekával výrazné rozdíly ve zvolené tematice a mnohem více bulvárních témat v deníku Blesk, což se mi překvapivě nepotvrdilo, jelikož se texty s bulvárními prvky objevovaly v každém ze zmíněných médií.

⁵³ KOLOMAZNÍKOVÁ, Jana. Vlastníka Discolandu Ivana Jonáka soud už podruhé zprostil obžaloby. *Mladá fronta DNES*. 08.10.1998, str. 4. ISSN 1210-1168.

⁵⁴ KRTIČKA, Karel. Jonák to opět vyhrál. *Blesk*. 08.10.1998, str. 6. ISSN 1210-5333.

⁵⁵ Za odsouzení v tomto případě autor nepovažuje akt vydání rozsudku a usvědčení zločince, ale jedná se o význam někoho morálně „vyloučit“, nepřijmout.

4.1.4 Pobyt ve vězení, propuštění a smrt

Během pobytu ve vězení se texty o Jonákovi prakticky vytrácí, objevují se pouze informativní zprávy, například o jeho pokusu o obnovu řízení. V době propuštění Jonáka z vězení média řešila převážně témata ohledně jeho života, osudů Discolandu a případných skandálech. V rámci pochopení prezentace kauzy vidím jako důležitý také způsob, jakým se média v článcích zmiňovala o případu i přes to, že za ni byl Jonák pravomocně odsouzen. Nebývá totiž často označován jako někdo, kdo si *objednal vraždu své manželky*, nýbrž jako někdo, kdo si *odseděl 18 let za objednání vraždy své manželky*. V kontextu tohoto sdělení se domnívám o tendence jakéhosi „odstupu“ od tématu, která dle mého názoru podvědomě vsunuje čtenáři myšlenku, že za čin mohl být odsouzen neprávem, případně to jako autor chápu ve smyslu jisté formy eufemismu, či zlehčování, jelikož se doslovně Jonák nikdy za čin nepřiznal a vinu neustále odmítal⁵⁶.

V několika článcích se také objevuje doslovná bagatelizace kauzy, kdy je doslovně uvedeno, že Jonák vinu vždy odmítal – například článek z listopadu 2014 o jeho havárii s tramvají⁵⁷, který neměl s případem souvislost, ale i přes to jej zmiňuje a následně od tvrzení „odstupuje“. V průběhu analýzy docházím ke zjištění, že v období kolem jeho smrti se ve sledovaných médiích objevuje pouze jeden text, jehož titulek spojuje Jonákovu jméno s vraždou. „Jonák, který si objednal vraždu manželky, zemřel.“ z Lidových novin.⁵⁸ Ostatní média se vyjadřovala pouze o spojení s Discolandem, případně známostí jeho jména. Zároveň se objevuje teprve první kritický text Jindřicha Šídla, který byl v průběhu práce již jednou zmíněn.⁵⁹ Motivy textů se ve zlomovém okamžiku, který nastoupil přibližně v roce 2014, spíše nemění. Zkoumaná média duplicitně opakují jednotlivá témata a projevují převážně snahu o získání pozornosti, zaměřují se tedy zejména na rámce: *Jonák jako majitel Discolandu*, *Jonák jako „ikona“ 90. let*, *Jonák vs „moderní“ doba* a konkrétně o případ se příliš nezajímají. Dovolím si tvrdit, že z nálady textů lze také podvědomě cítit jistou formu „obdivu“, že Jonák jako „král diskoték“ zvládl pobyt ve vězení.

⁵⁶ Obdobně, jako Jiří Kajínek, který vinu nepřiznal.

⁵⁷ Jonák havaroval. *Blesk*. 11.11.2014, str. 4. ISSN 1210-5333.

⁵⁸ ČTK, Jonák, který si objednal vraždu manželky, zemřel. 25.02.2016, str. 5. ISSN 0862-5921.

⁵⁹ Jedná se o text Ivan Jonák jako první zločinec-celebrita u nás dostupný na adrese: <https://archiv.hn.cz/c1-65180830-ivan-jonak-jako-prvni-zlocinec-celebrita>

4.2 Repräsentace identit

4.2.1 Ivan Jonák

Repräsentace Ivana Jonáka ve zkoumaných médiích je spíše heterogenní; souhrnně bývá označován mnoha přívzvisky, v souvislosti s jeho činností nejčastěji jako *podnikatel*, respektive *kontroverzní podnikatel*, případně *majitel/šéf Discolandu Sylvie*. Za důležité považují zmínit, že označení „*kontroverzní*“ a další, které neoznačují Jonáka jako pachatele trestného činu, se objevuje i v textech v době, kdy byl Jonák již několik let ve vězení, což může značit jistou míru eufemismu, vyvolávat pochybnosti v trestní řízení a umocňovat popularitu, kterou si v průběhu let Jonák získával. Za příklad lze označit například dobové vzpomínky v Lidových novinách: „Majitel Discolandu Sylvie Ivan Jonák při propagační jízdě Prahou v autě s nahými slečnami První Peep Show v Praze Po prvním měsíci provozu této lechtivé atrakce v baru Riviéra na Národní třídě zřizovatelé konstatovali, že návštěvnost je vskutku enormní“⁶⁰. V rámci jeho kriminální historie je Jonák před svým odsouzením zmiňován nejvíce ve dvou rámcích – buď jako *obžalovaný* z vraždy své manželky, přičemž se neobjevují žádné tendence o zlehčování skutku, nebo ho média vnímají jako kriminální celebritu a v souvislosti s jeho jménem bývají tradičně zmiňována témata *sex*, *peníze*, *disco*, je označován za mafiánského *bosse*, *krále*. Doslovně byl také několikrát se slávou, případně jako celebrita, spojen. Například text „Slavní se soudili o peníze i o čest“⁶¹ v Blesku, který souhrnně popisuje odvolání a zamítnutí žádostí v různých případech. V článku se dokonce objevuje zmínka o odsouzeném vrahovi Ivanu Roubalovi, jehož případ měl opět na starost kontroverzní soudce Jiří Horký. Obdobné texty jsou jmenovitě například: „Babinský, Kajínek, Jonák... 155 let pro VIP zločince“⁶² 20. 1. 2004 byl v pořadu Očima Josefa Klímy označen za „*první kriminální celebritu*“⁶³

Média skutky kolem Jonáka v době jeho věznění spíše neřešila, a docházelo tak postupně ke kompletnímu útlumu až do doby, než byl v roce 2014 propuštěn z vězení. V tu dobu se opět rapidně zvýšil počet dedikovaných textů a Jonák se stal středem zájmu médií, o čem svědčí největší počet textů za analyzované období. „Slavný vězeň Jonák jde po 18 letech na svobodu“⁶⁴. Záhy po propuštění se také objevují texty, které monitorují, co na

⁶⁰ HOLUBEC, Jiří. Erotika v ulicích. *Lidové noviny*. 02.07.2009, str. 11. ISSN 0862-5921.

⁶¹ SOBOTKOVÁ, Alena. Slavní se soudili o peníze i o čest. *Blesk*. 31.12.1999, str. 7. ISSN 1210-5333.

⁶² Babinský, Kajínek, Jonák... 155 let pro VIP zločince. *Mladá fronta DNES*. 17.07.2012, str. 3. ISSN 1210-1168

⁶³ KLÍMA, Josef. v pořadu *Na vlastní oči*. řada, 17. díl. TV, Nova, 20. ledna 2004.

⁶⁴ Slavný vězeň Jonák jde po 18 letech na svobodu. *Mladá fronta DNES*. 14.04.2014, str. 4. ISSN 1210-1168

svobodě dělá, jmenovitě například: „Ivan Jonák navštívil hrob manželky a Discoland Silvia“⁶⁵, který se dokonce objevil hned na první straně Mladé fronty DNES.⁶⁶ Významnou roli v procesu utváření identit v cause Jonáka hrají také exekutoři a jeho manželka Ludvika, jejichž postavení lze snadno chápat jako „zlo“, které chtělo Jonákovi vzít jeho milovaný Discoland a tedy i „jeho dílo“.⁶⁷

4.3 Odraz v populární novodobé kultuře

Ivan Jonák se nezdá se nezřídka objevoval také v online médiích a byl mu věnován poměrně velký prostor v rámci několika rozhovorů při propuštění z vězení, jeho smrti, vydání knihy *Sex, Disco, Revoluce! Vzpomínky majitele Discolandu Sylvie na zlatý čas* pořadu Devadesátky, přičemž všechny události na sebe relativně krátce navazovaly. Jak jsem již jednou v práci zmínil, Vesecká a Chromý spojují celebritizaci právě se snahou producentů o zfilmování kriminálních případů.⁶⁸

Tento trend považuji z pohledu zájmů své práce jako velmi nevhodný a i přes domnělou snahu autorů spíše publikum informovat zábavnější formou, než jako tomu je například u dokumentárních sérií, považuji za podstatné poukázat na případné problémy, které podobná produkce může přinášet, například právě zmíněnou formou celebritizace. Se vzrůstajícím trendem podcastingu se také stává čím dál více populárnější žánr true-crime, jehož definice dle Cambridge dictionary zní: „knihy a filmy o skutečných zločinech, které se týkaly skutečných lidí“⁶⁹, avšak definice se s postupem času začíná rozšiřovat a žánr začíná přesahovat i do dalších typu médií, například právě podcastů. Murley hovoří o žánru true-crime s odstupem a zmiňuje, že i přes fakt, že true-crime již z podstaty jeho názvu

⁶⁵ TŘEČEK, Čeněk. Ivan Jonák navštívil hrob manželky a Discoland Silvia. *Mladá fronta DNES*. 29.04.2014, str. 1. ISSN 1210-1168

⁶⁶ O Jonákův život se média zajímala dokonce i v průběhu jeho pobytu za mřížemi, například v nekritickém rozhovoru z vězení, ve kterém se moderátor zajímá o rozdíly v jeho životě a dává prostor převážně jeho pocitům. Titulek sice oznamuje, že se jedná o „rozhovor s odsouzeným vrahem“, při posлуování se však tento pocit velmi rychle vytrácí. Dostupné na: <https://video.aktualne.cz/svet-na-hrane/jmenuju-se-jonak-ivan-jonak-prvni-cast-rozhovoru-s-odsouzeny/r-40a64000db2f11e59e52002590604f2e/>

⁶⁷ Exekutoři a manželka Ludvika jako možný motiv, pohnutka k nájemné vraždě, se explicitně ve sledovaných médiích zvláště zásadně neobjevují, jejich role je však několikrát zmíněná převážně v reportážích na TV Nova, případně pak v materiálech pořadu Na Vlastní oči, například 17. díl z 20. ledna 2004. Objevují se především spojení informací, že měla milence (ve skutečnosti však s Jonákem již několik let nežila), nebo domněnky o tom, že chtěla Discoland prodat a Jonáka jako obchodního partnera se zbavit, přičemž jsem tuto informaci nemohl jakkoliv potvrdit či vyvrátit.

⁶⁸ VESECKÁ, Renáta a Jakub CHROMÝ. *Kriminalita, veřejnost a média: problémy, o nichž se příliš (ne)mluví*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-772-0. str. 15

⁶⁹ True-crime. *Cambridge dictionary* [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/true-crime>

pracuje s realitou, avšak mnohem více se dotýká fantazie publika a zločin reflektuje velmi specificky, což má závažné dopady na celou řadu věcí.⁷⁰ Pro žánr je také specifický senzacionalistický narativ, který se „snaží působit na city čtenáře/posluchače namísto na jeho rozum.“⁷¹ Tento jev je dle mého názoru právě specifický také pro problematiku celebritizace a i konkrétně v případě Ivana Jonáka, kdy apeluje na okolnosti mimo jeho kriminální minulost a potírá tak hranice společenských norem.⁷²

Jméno Jonáka se například objevuje hned v prvním díle true-crime série Seznam zpráv *České podsvětí*. I přes fakt, že samotný popis epizody nabourává Jonákův kult slovy : „*Žádný elegán v italském obleku, spíš taková česká parodie. Chlap jako hora s afrem, bílý oblek, fialová košile. A taky muž odsouzený za nájemnou vraždu své manželky. První díl podcastu České podsvětí se věnuje Ivanu Jonákovi,*“⁷³ se epizoda právě zaměřuje na již zmíněný senzacionalistický narativ. Jedná se o vsuvky Jonákových promluv, z nichž je dle mého názoru ikonická: „*Slečno, chcete poznat vopravdovou diskotéku?*“⁷⁴ Následuje relativně detailní líčení, jak vypadaly prostory Discolandu s důrazem na tanečnice a celkovou atmosféru klubu.

Za důležité také považuji zmínit, že stopáž věnující se přímo kauze nájemné vraždy, trvala přibližně 4 minuty z celkových 21, což může právě indikovat senzacionalistické záměry narativu podobných true-crime sérií v mediálním diskurzu a upozadovat kritickou stránku celé kauzy kolem nájemné vraždy jeho manželky.⁷⁵ Z dalších zdrojů stojí za zmínku například živé vysílání V.O.X. TV, jehož záznam má ke dni 20. 4. 2023 již 559.000 zhlédnutí a obsahově se v již zmíněném narativu příliš neodlišuje. Důležité je především zpochybnění Jonákova odsouzení a vyjádření obdivu k několika jeho skutkům.⁷⁶ Ivan Jonák dokonce ztvárnil roli mafiána ve filmu *Nahota na prodej* (1993), který až bizarním způsobem pod-

⁷⁰ MURLEY, Jean, 2008. *The rise of true crime: 20th-century murder and American popular culture*. Westport: Praeger. ISBN-9781573567725

⁷¹ HROUDOVÁ, Anna. *Posluchačem true crime podcastu: výzkum publika pořadu Opravdové zločiny*. Diplomová práce (Mgr.)--Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, 2022

⁷² Dále je historie senzacionalistického narativu rozpracovaná například v článku *True Crime: The Origins of Modern Sensationalism* od Joy Wiltenburgové.

⁷³ KLÍMA, Josef. Epizoda první: Ivan Jonák. Mafián, který míchal striptýz, drogy a disco. *Seznam zprávy* [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/mafian-ktery-michal-striptyz-drogy-a-disco-jak-jonak-nastartoval-ceske-podsveti-111416>

⁷⁴ JONÁK, Ivan. v podcastu *České podsvětí*. 1. řada, 1. díl. Seznam zprávy, 6. července 2020.

⁷⁵ MIKLICA, Adam, 2020. Ivan Jonák. Mafián, který míchal striptýz, drogy a disco. In: *České podsvětí* [Podcast]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/mafian-ktery-michal-striptyz-drogy-a-disco-jak-jonak-nastartoval-ceske-podsveti-111416>

⁷⁶ TUREK, Filip a Jakub KVASNIČKA. IVAN JONÁK A MAFIE V DEVADESÁTKÁCH. In: *V.O.X. TV* [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=plYARsVeEt4>

kresluje celou Jonákovu image. Do této kapitoly bych rovněž zařadil již zmiňované autobiografické dílo *Sex, Disco, Revoluce!*, ve kterém se převážně opakují motivy automobilů a sexuálního života.⁷⁷

4.4 Shrnutí

V předešlých kapitolách jsem se věnoval popisu reprezentace Ivana Jonáka ve vybraných českých médiích a zpracoval zásah tématu do populární kultury v českém mediálním diskurzu. Zajímalo mě, zda se média budou spíše soustředit na Jonákovu zajímavou stránku než kriminální historii, zda média po Jonákově propuštění dají prostor i textům mimo zpravodajství, jakým způsobem o něm budou referovat a jaký vytvoří jeho mediální obraz v kontextu českého mediálního diskurzu. Dle předložených argumentů se hypotézy výzkumu jednoznačně potvrdily a Ivan Jonák byl prezentován převážně z hlediska populárního, přičemž o něm bylo referováno zejména jako o *králi diskoték, podnikateli, majiteli Discolandu*. V médiích byl také dle očekávání spojován jako *obviněný/odsouzený* v kauze nájemné vraždy své manželky, avšak na publikum mohla působit celá řada nerelevantních informací, které přímo nesouvisely s případem. S kauzou byl spojován spíše s odstupem a média spíše parazitovala na zájmu, které Jonákovo jméno přinášelo. Rovněž nebyl v souvislosti s kauzou konkrétně označován za organizátora a viníka. Média dbala spíše na senzacionalistický narativ, čímž dopustila, že se stala z Jonáka kriminální celebrita, která si získává pozornost i několik let po její smrti i přes skutečnost, že z kriminalistického hlediska se dle mého názoru nejednalo o zvlášť důležitý/přínosný případ pro obor kriminalistiky, případně kriminologie.

Závěr

Tato práce se věnovala medializaci Ivana Jonáka, konkrétně v kontextu diskurzu českých médií. Na základě stanovené metody kritické diskurzivní analýzy (CDA) dle Normana Fairclougha jsem se pokusil zachytit převažující diskurzivní rámce, kterým se sledovaná média věnovala, jakým způsobem o nich referovala. V teoretické části jsem se věnoval popisu Jonákova života, především na základě dostupných online informací a informací obsažených

⁷⁷ Postava Jonáka je také jedním z motivů v rapové písni Casanova Bulhar – Sex, Disco, Revoluce dostupné na: https://www.youtube.com/watch?v=-Vds3fv7ajl&list=OLAK5uy_InMRPHv0NwGOFrK0IH5yEr-IKsQrZ2rXNE&index=2

v jeho biografickém díle, ze kterých byly vynechány jeho neověřitelné historky a příběhy. Zároveň jsem se pokusil popsat a uchopit fenomén celebritizace zločinců, který se dle mého názoru v médiích začíná objevovat a jeho dosavadní rozpracování v české společnosti. Nastínil jsem, jak si lidé jako Jonák budují kult osobnosti, na čemž jsem záměrně pokusil demonstrovat problém, který fenomén celebritizace může pro naši společnost znamenat a jak může vnímání ovlivnit prostor, který média lidem s kriminální historií věnují. Analytická část byla rozdělena do dvou základních bodů – reprezentace reality a reprezentace identit, které odpovídají jeho diskurzivnímu a typologickému členění dle Normana Fairclougha. V rámci analýzy jsem si nastudoval vybrané články za zvolené období a dle stanovené metodologie provedl analýzu a na základě jejich výsledků zodpověděl výzkumnou otázku a ověřil doplňující hypotézy, z nichž jsem vyvodil, že média mohou značně napomáhat ve vytváření kriminálních celebrit. Spousta článků se během sledovaného období věnovala nejen kriminálním kauzám kolem Jonákova jména, ale zajímala se také o jeho život, dávala prostor rozhovorům a nijak se kriticky nepokoušela o zasazení Jonáka do kriminálního diskurzu, minimálně o něm jako o zločinci převážně nereferovala. Práce nabídla spíše základní vhled do zkoumané problematiky, což také vidím jako hlavní přínos práce a jako autor věřím, že je spousta prostoru pro další zkoumání, například formou kvantitativní obsahové analýzy, případně o rozšíření o další média a úhly přístupu k problematice ⁷⁸. Zároveň je třeba problematiku zkoumat také na aktuálnějších tématech, například u relativně nedávno propuštěného vězně Jiřího Kajínka, kde nebude natolik limitující dostupnost zdrojů, jako tomu bylo u Jonáka, díky čemu lze fenomén celebritizace, případně problematiku a rozporuplnost sérií true-crime, zkoumat mnohem detailněji.

Summary

This thesis focused on the media coverage of Ivan Jonák, specifically in the context of Czech media discourse. Based on the established method of Critical Discourse Analysis (CDA) according to Norman Fairclough, I tried to capture the prevailing discursive frames that the media under study addressed, how they reported on them. In the theoretical part, I focused on the description of Jonák's life, mostly based on the information available online and the

⁷⁸ Z pozice autora vidím jako další prostor pro zkoumání například komparativní analýzu některých rozhovorů s kriminálníky, porovnání formy, kterou se vedly – za zmínku stojí například pořad Legendy kriminalistiky, ve kterém se také objevují rozhovory s odsouzenými a další true-crime série, které nabývají stále více na své popularitě.

information contained in his biographical works, from which unverifiable stories and anecdotes were omitted. At the same time, I tried to describe and grasp the phenomenon of celebritization of criminals, which in my opinion is beginning to appear in the media and its elaboration in Czech society. I have outlined how people like Jonák build a cult of personality, and I have deliberately tried to demonstrate the problem that the phenomenon of celebritization can mean for our society and how perception can be influenced by the space that the media gives to people with a criminal history. The analytical section was divided into two main points - representations of reality and representations of identities, which correspond to its discursive and typological breakdown according to Norman Fairclough. As part of the analysis, I studied the selected articles for the chosen period and, according to the established methodology, conducted the analysis and, based on the results, answered the research question and tested additional hypotheses, from which I concluded that the media can greatly assist in the creation of criminal celebrities. During the period under study, many articles not only focused on the criminal cases surrounding Jonák's name, but were also interested in his life, gave space for interviews, and made no critical attempt to situate Jonák in the criminal discourse, at least they did not predominantly refer to him as a criminal. The thesis offered a rather basic insight into the issue under study, which I also see as the main contribution of the thesis and as the author I believe that there is plenty of room for further research, for example in the form of quantitative content analysis, or by expanding it to other media and angles of approach to the issue. At the same time, the issue also needs to be explored on more current topics, for example with the relatively recently released prisoner Jiří Kajínek, where the availability of sources will not be as limiting as it was with Jonák, which allows the phenomenon of celebritization, or the issues and contradictions of true-crime series, to be explored in much more detail.

Použitá literatura

Babinský, Kajínek, Jonák... 155 let pro VIP zločince. *Mladá fronta DNES*. 17.07.2012, str. 3. ISSN 1210-1168

Culture Beat - Mr. Vain, živě v Discolandu [online]. In: . 1994 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/?v=1688816264585406>

ČESKO. § 42 písm. p) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - znění od 1. 9. 2022. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 3. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p42-1-p>

ČTK, Jonák, který si objednal vraždu manželky, zemřel. 25.02.2016, str. 5. ISSN 0862-5921. ČTK. Policie zadržela podnikatele Jonáka. *Lidové noviny*. 15.06.1998, str. 4. ISSN 0862-5921.

Disco nebo Rock [film]. František KARVÁNEK Česko: Česká televize, 1994. DITTON, J. a DUFFY J. (1983). Bias in newspaper reporting of crime news. *British Journal of Criminology*. 159–165. ISSN 0007-0955.

DOLEŽAL, Michal a ČTK. Discoland Sylvie v 90. letech. In: *ČT 24* [online]. 19. 6. 2018 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2513959-kdysi-legan-darni-discoland-sylvie-ma-noveho-majitele-zatim-nevi-jak-s-budovou-nalozi>

Exmajitel Discolandu Sylvie po 18 letech na svobodě: Jsem nevinný. *ČT 24* [online]. Česko, 28. 4. 2014 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1036521-ex-majitel-discolandu-sylvie-po-18-letech-na-svobode-jsem-nevinny>

FAIRCLOUGH, Norman, 2003. *Analysing discourse: textual analysis for social research*. London: Routledge. ISBN 978-0-415-25893-7. str. 3, 10, 14–15, 59

FAIRCLOUGH, Norman. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press, 1992, 259 stran ; 24 cm. ISBN 0-7456-0674-1. str. 62

FAIRCLOUGH, Norman. *Media discourse*. London: Arnold, 1995 - 1995, viii, 214 s. ISBN 0-340-58889-6. str. 54

FRAMING. *Institut politického marketingu* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://politickymarketing.com/glossary/framing>

HOLUB, Petr. Poznej svého popeláře. *Respekt* [online]. 26. 7. 1993 [cit. 2022-11-14]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/1993/30/poznej-sveho-popelare?issueId=229>

- HOLUBEC, Jiří. Erotika v ulicích. *Lidové noviny*. 02.07.2009, str. 11. ISSN 0862-5921.
- HOMOLÁČ, Jiří. *Diskurz o migraci Romů na příkladu internetových diskusí*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006, str. 329–351
- HORÁK, Vratislav, 1997. *Ivan Jonák: (Ne)zabil jsem svoji ženu*. Praha: Duel. Akta. ISBN 80-902324-1-8.
- HROUDOVÁ, Anna. *Posluchačem true crime podcastu: výzkum publika pořadu Opravdové zločiny*. Diplomová práce (Mgr.)--Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, 2022
- Ivan Jonák: Ukázky z knihy. In: *Ivanjonak.cz* [online]. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.ivanjonak.cz>
- JALUŠKA, Aleš. v pořadu *Záhady Josefa Klímy: Ivan Jonák, jak ho poznal novinář i lidé, kteří znají jeho odvrácenou stranu*. Seznam Zprávy 1, 26.11.2022.
- Jonák havaroval. *Blesk*. 11.11.2014, str. 4. ISSN 1210-5333.
- JONÁK, Ivan, 2019. *Sex, disco, revoluce!: můj bestseller : vzpomínky na zlatý časy a slávu Discolandu*. [Praha]: Scrpdt. ISBN 978-80-906402-3-8. str. 42–45, 63, 119, 444
- JONÁK, Ivan, 2020. Archiv. In: *Extra.cz* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.extra.cz/pred-mafianskou-erou-se-ivan-jonak-zivil-jako-detsky-model-od-13-let-me-bavil-zensky-klin/galerie/3>
- JONÁK, Ivan. v podcastu *České podsvětí*. 1. řada, 1. díl. Seznam zprávy, 6. července 2020.
- JONÁKOVÁ, Sylvie. *SNACK* [online]. In: . 2019 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://www.spreaker.com/user/snackbox/snack-270-ivan-jonak>
- KAJÍNEK, Jiří. *Můj život bez mříží*. Praha: Fragment, 2014. ISBN 978-80-253-2110-2. str. 82
- KLÍMA, Josef. Epizoda první: Ivan Jonák. Mafián, který míchal striptýz, drogy a disco. *Seznam zprávy* [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/mafian-ktery-michal-striptyz-drogy-a-disco-jak-jonak-nastartoval-ceske-podsveti-111416>

- KLÍMA, Josef. v pořadu *Na vlastní oči*. řada, 17. díl. TV, Nova, 20. ledna 2004.
- KLÍMA, Josef. v pořadu *Očima Josefa Klímy: „truchlivý“ hrdina 90. let*. TV Nova, 12. 11. 2008.
- KOLOMAZNÍKOVÁ, Jana. Vlastníka Discolandu Ivana Jonáka soud už podruhé zprostil obžaloby. *Mladá fronta DNES*. 08.10.1998, str. 4. ISSN 1210-1168.
- KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. Praha: Karolinum, 2004, 184 s. ISBN 80-246-0898-7. str. 17, 42
- KRTIČKA, Karel. Jonák to opět vyhrál. *Blesk*. 08.10.1998, str. 6. ISSN 1210-5333.
- MAREŠ, Josef. v pořadu *Očima Josefa Klímy: „truchlivý“ hrdina 90. let*. TV Nova, 12. 11. 2008.
- MIKLICA, Adam, 2020. Ivan Jonák. Mafián, který míchal striptýz, drogy a disco. In: *České podsvětí* [Podcast]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/mafian-ktery-michal-striptyz-drogy-a-disco-jak-jonak-nastartoval-ceske-podsveti-111416>
- MURLEY, Jean, 2008. *The rise of true crime: 20th-century murder and American popular culture*. Westport: Praeger. ISBN-9781573567725
- PATOČKOVÁ, Jana. Poznej svého popeláře. *Seznam Zprávy* [online]. 25. 1. 2022 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kultura-zlato-a-sako-devadesatkova-moda-byla-uprimna-jeji-modelove-toxicti-186658>
- Příběhy 20. století: 7/16 Podnikatelé* [online]. Režie Viktor PORTEL. Praha: Česká televize, 2019. 25 min. [cit. 2. 12. 2022] Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/po-rady/11454740577-pribehy-20-sto-leti/218562261760015/?fbclid=IwAR2uHqXuHWR1bn_ziDGRhkTgZEuSQCoA-mFP2M42diwHVGZicYFKDQvnCu-A
- Příběhy 20. století: 7/16 Podnikatelé* [online]. Režie Viktor PORTEL. Praha: Česká televize, 2019. 25 min. [cit. 2. 12. 2022] Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/po-rady/11454740577-pribehy-20-sto-leti/218562261760015/?fbclid=IwAR2uHqXuHWR1bn_ziDGRhkTgZEuSQCoA-mFP2M42diwHVGZicYFKDQvnCu-A

RADOVANOVIČ, Dušan, ed., 2017. *Svobodná a divoká 90. léta: příběhy z doby, kdy bylo možné téměř vše*. Praha: Radioservis. ISBN 978-80-87530-15-3.

Redakce Blesk.cz: Kdo je kdo? Kontakty, tiráž. *Blesk.cz* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/blesk-cz/668374/redakce-blesk-cz-kdo-je-kdo-kontakty-tiraz.html>

SCHNEIDEROVÁ, Soňa, 2015. *Analýza diskurzu a mediální text*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2884-4. str. 20, 36, 63

Slavný vězeň Jonák jde po 18 letech na svobodu. *Mladá fronta DNES*. 14.04.2014, str. 4. ISSN 1210-1168

SOBOTKOVÁ, Alena. Medvědice na procházce: Jonákovu stopadesátakilovou šelmu museli uspat. *Blesk*. 15.06.1998, str. 6. ISSN 1210-5333.

SOBOTKOVÁ, Alena. Slavní se soudili o peníze i o čest. *Blesk*. 31.12.1999, str. 7. ISSN 1210-5333.

Soudce Horký bude přeřazen a nedostane žádné další spisy. *Mladá fronta DNES*. 10.12.1998, str. 3. ISSN 1210-1168

ŠÍDLO, Jindřich. Barvy moci Jindřicha Šídla: Ivan Jonák jako první zločinec-celebrita. *Hospodářské noviny* [online]. 26. 2. 2016 [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-65180830-ivan-jonak-jako-prvni-zlocinec-celebrita>

True-crime. *Cambridge dictionary* [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/true-crime>

TŘEČEK, Čeněk. Ivan Jonák navštívil hrob manželky a Discoland Silvia. *Mladá fronta DNES*. 29.04.2014, str. 1. ISSN 1210-1168

TUREK, Filip. IVAN JONÁK A MAFIE V DEVADESÁTKÁCH. In: *V.O.X. TV* [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=plYARsVeEt4>

VESECKÁ, Renáta a Jakub CHROMÝ. *Kriminalita, veřejnost a média: problémy, o nichž se příliš (ne)mluví*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-772-0. str. 15

WOHLFEIL, Markus. *Celebrity Fans and Their Consumer Behaviour : Autoethnographic Insights into the Life of a Fan*, Taylor & Francis Group, 2018. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=5260054>.

ZEMEN, Jiří. Discoland Ivana Jonáka: Symbol moci, nahoty a peněz mizí před očima. *PrahaIN.cz: Horké zprávy z metropole*[online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.prahaIN.cz/zivot-ve-meste/discoland-ivana-jonaka-symbol-moci-nahoty-a-penez-mizi-pred-ocima-10868.html>

Teze bakalářské práce

SCHVÁLENO

21.3.22

MJT

Institút komunikačných štúdií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Kobela Jan	Razítko podatelny: <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">- 7 -03- 2022 -1-</td> </tr> <tr> <td>Čj:</td> <td style="text-align: center;">19 Příloh:</td> </tr> <tr> <td>Přidělena:</td> <td></td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	- 7 -03- 2022 -1-	Čj:	19 Příloh:	Přidělena:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		- 7 -03- 2022 -1-							
Čj:		19 Příloh:							
Přidělena:									
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2020									
E-mail diplomantky/diplomanta: jan.kobela@centrum.cz									
Studijní obor/forma studia: Mediální studia/prezenční forma									
Název práce v češtině: Medializace Ivana Jonáka									
Název práce v angličtině: Media coverage of Ivan Jonák									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí) LS 2022/2023									
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Bakalářská práce s názvem „Medializace Ivana Jonáka“ pojednává o životě Ivana Jonáka, kontroverzního podnikatele a zakladatele vyhlášeného Discolandu Sylvie, který se stal v 90. letech oblíbeným místem pražské smetánky. V souvislosti se zamýšleným prodejem Discolandu si objednal nájemnou vraždu své bývalé manželky Ludviky Pecharové, za kterou byl později odsouzen na 18 let ve vězení. Navzdory své kriminální historii se však Jonák stává „celebritou“, která strhává pozornost médií, podobně jako Jiří Kajínek, propuštěný v roce 2017. Práce se má soustředit na Jonákův život promítnutý do mediálního obrazu a jeho rozbor, klade důraz na vlastní reflexi i reflexi dalších zainteresovaných stran a měla by pomoci napovědět původ vzniku celebrity z „devadesátkového“ zločince. Dále také poukáže na zpracování tématu v dnešní době, například formou podcastů.									
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): Úvod <ul style="list-style-type: none"> - Vymezení tématu, cíle a struktura práce, použitá literatura apod. Teoretická část <ul style="list-style-type: none"> - Mediální teorie – vymezení základních termínů spojených s tématem práce a zasazení do jejího kontextu - Život Ivana Jonáka – vzpomínky z dětství, kriminální historie - Discoland Sylvie – postavení v jeho životě, sláva, spojitost s vraždou a - Nájemná vražda manželky Ludviky Metodologická část <ul style="list-style-type: none"> - Charakteristika metod a postupů použitých pro výzkum zpracovávaného tématu a jejich zdůvodnění Analytická část <ul style="list-style-type: none"> - Mediální obraz Ivana Jonáka s prvky celebritizace – kvantitativní a kvalitativní obsahová analýza - Reflexe tématu v novodobém zpracování a odraz v kultuře 									

<p>Závěr</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shrnutí práce, prezentace výsledků <p>Seznam literatury a zdrojů</p> <p>Přílohy</p>
<p>Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):</p> <p>Novinové články z vybraných českých periodik v období Jonákova propuštění z výkonu trestu Kniha <i>Sex, Disco, Revoluce! – vzpomínky majitele Discolandu Sylvie</i>. Kniha <i>Ivan Jonák: (Ne)zabil jsem svoji ženu</i></p>
<p>Postup (technika) při zpracování materiálu:</p> <p>Kvantitativní a kvalitativní obsahová analýza – kombinace výzkumných metod s cílem širšího uchopení tématu.</p> <p>Kvantitativní metoda – novinové příspěvky z období Jonákova propuštění z vězení Kvalitativní metoda – rozličné mediální zdroje z průběhu jeho života v porovnání s daty kvantitativního výzkumu</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):</p> <p>JONÁK, Ivan. <i>Sex, disco, revoluce!: můj bestseller : vzpomínky na zlatý čas a slávu Discolandu</i>. Praha: Scrp.td., 2019. ISBN 978-80-906402-3-8. Souhrn vzpomínek Ivana Jonáka na svůj život, který napsal během svého pobytu ve vězení. Kniha obsahuje důležitý retrospektivní pohled na jeho vlastní život, vyobrazuje dobu a důležité postavy 70., 80., a 90. let.</p> <p>HORÁK, Vratislav. <i>Ivan Jonák: (Ne)zabil jsem svoji ženu</i>. Praha: Duel, 1997. Akta. ISBN 80-902324-1-8. Kniha nabízí dobový vhled věnující se aféře nájemné vraždě Jonákovy manželky se zájmem na prodeji Discolandu Sylvia, která byla provedena 7. dubna 1994. Jonák vraždu po celou dobu, i po svém propuštění, odmítal.</p> <p>TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. <i>Metody výzkumu médií</i>. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3676-834. Praktická příručka seznamuje čtenáře s metodami používanými při výzkumu médií. Nabízí akademický i komerční výzkum a vše je vysvětleno na praktických příkladech.</p> <p>VESECKÁ, Renáta a Jakub CHROMÝ. <i>Kriminalita, veřejnost a média: problémy, o nichž se příliš (ne)mluví</i>. Praha: Linde, 2009, 124 s. ISBN 978-80-7201-772-0. Publikace věnující se prezentaci kriminality v médiích. Kniha se skládá ze tří volně navazujících statí: Fenomén kriminality v médiích, Právnícká profese na počátku třetího tisíciletí a Veřejnost a kontrola kriminality. Najdeme také názory a příklady z aplikační praxe.</p> <p>KLÍMA, Josef. <i>Zločin jak ho pamatuju</i>. V Praze: Andrej Šťastný, 2018. ISBN 978-80-86739-72-4. Josef Klíma, investigativní novinář, ve své knize popisuje důležité postavy českého zločinu a nabízí unikátní pohled na osobu Jonáka, kterého měl možnost sám osobně poznat.</p>

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

RYSOVÁ, Aneta. *Znamé kriminální kauzy v českém filmu: od reality a novinových/televizních zpráv k filmovému zpracování, až po filmové recenze. Causa Sametovi vrazi*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Novotný, David Jan.

CHARVÁTOVÁ, Anna. *Mediální obraz Jiřího Kajínka od roku 1993 do současnosti*. Praha, 2021. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Halada, Jan.

SKLÁDALOVÁ, Lenka, 2018. *Vliv médií na kriminalitu*. Praha. Dostupné také z: https://is.ambis.cz/th/yuetu/PDF-_BP_-_Lenka_Skladalova_Vliv_medii_na_kriminalitu_.pdf. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a bankovní institut AMBIS, a.s. Vedoucí práce Dr. Petr Rožňák CSc.

Datum / Podpis studenta/ky
.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....
[Prázdné pole pro podpis pedagoga]

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
[Prázdné pole pro podpis pedagoga]

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO OBORU.